

ПАДСУМАВАННЕ
КАНФЕРЭНЦЫІ КАТАЛІЦКІХ БІСКУПАЎ У БЕЛАРУСІ
ПА ВЫНІКАХ ДЫЯЦЭЗІЯЛЬНАГА ЭТАПУ
СІНОДУ БІСКУПАЎ НА ТЭМУ
«НА КАРЫСЦЬ СІНАДАЛЬНАГА КАСЦЁЛА:
КАМУНІЯ, УДЗЕЛ І МІСІЯ»

Мінск

27.07.2022

Уступ

17 кастрычніка 2021 года ва ўсіх каталіцкіх дыяцэзіях нашай Айчыны распачаўся дыяцэзіяльны этап Сіноду Біскупаў на тэму: «На карысць сінадальнага Касцёла: камунія, удзел і місія», які доўжыўся да 27 ліпеня 2022 года. Метадам сінадальнага працэсу з'яўляецца слуханне, мэтай – распазнанне, а шляхам – удзел. На першым этапе Сіноду практычны ўдзел усіх жадаючых прадугледжвае адказ на пытанні анкеты. Вынікі анкетавання былі апрацаваныя дыяцэзіяльнымі Сінадальнымі камісіямі, а пасля – камісіяй пры Канферэнцыі Каталіцкіх Біскупаў у Беларусі.

Гэты Сінод стаў першай у найноўшай гісторыі Касцёла нагодай выказацца наконт касцёльных праблемаў усім жадаючым. Шырокая тэматыка пытанняў і магчымасць выказацца на давольную тэму спрыяла адкрытаму і шчыраму дыялогу, дапамагла пастырам услухацца ў голас народа Божага і лепш зразумець яго чаканні, прапановы, крытычныя заўвагі.

Акрамя арганізатараў, у дыяцэзіяльным этапе Сіноду прыняла ўдзел адносна невялікая група духавенства, манаскіх асобаў і вернікаў. Як гэта відаць з анкетаў, гэтую групу склалі найбольш актыўныя практыкуючыя католікі, што цікавяцца жыццём Касцёла і імкнуцца ўнесці свае прапановы. На жаль, не ўдалося зацікавіць Сінодам іншыя катэгорыі насельніцтва: непрактыкуючых католікаў, вызнаўцаў іншых канфесій ці рэлігій, няверуючых і г.д. Таму адказы на пытанні анкеты **не з'яўляюцца поўнаасцю рэпрэзентатыўнымі**: яны выяўляюць погляды адносна невялікай групы людзей – найбольш актыўных вернікаў. Нягледзячы на гэта, вынікі сінадальнай кансультацыі будуць карыснымі для лепшага развіцця Каталіцкага Касцёла ў Беларусі.

Хочацца падкрэсліць пазітыўны аспект дыяцэзіяльнага этапу Сіноду Біскупаў: беларусы не прызвычаеныя шчыра выказацца публічна, бо часта адчуваюць боязь і недахоп даверу да суразмоўцаў, таму трэба ацаніць іх удзел і падзякаваць тым, хто шчыра і адважна выказаўся на сінадальныя тэмы. Відаць, што рэспандэнты маюць пэўны давер да Касцёла, адважваюцца на шчырасць, адкрываюцца на дыялог. Гэта ўжо і ёсць адзін з пладоў дадзенага Сіноду для Каталіцкага Касцёла ў Беларусі.

1. СЯБРЫ ПАДАРОЖЖА – У Касцёле і ў грамадстве мы знаходзімся побач, крочым адною дарогаю жыцця і веры.

а) *Калі мы кажам «наш Касцёл», хто з'яўляецца яго часткамі/членамі?*

Большасць удзельнікаў анкетавання разумее *Касцёл* як супольнасць усіх ахрышчаных, якія вызнаюць праўдзівую веру, практыкуюць святыя сакрамэнты і прызнаюць аўтарытэт і ўладу касцёльнай іерархіі.

Многія адзначаюць сваю прыналежнасць да лакальнага Касцёла (дыяцэзіі, парафіі), да малітоўнай супольнасці альбо манаскага ордэна. Пры гэтым у апытаных бачна моцнае і абгрунтаванае ўсведамленне асабовага вымярэння Касцёла, яго паўсюднасці і ўласнай прыналежнасці да яго супольнасці.

б) *Хто ў нашай дыяцэзіі тыя, з кім мы «крочым разам», хто знаходзіцца побач з намі?*

Адказваючы на гэтае пытанне, удзельнікі анкетавання найчасцей называюць членаў сваіх сем'яў і парафіяльных супольнасцяў, святароў, манаскіх асобаў, катэхетаў, удзельнікаў малітоўных і душпастырскіх супольнасцяў, падкрэсліваючы адначасова іх аўтарытэт. Вельмі важным фактарам у дадзеным кантэксце з'яўляецца практыка сакрамэнтаў, асабліва Эўхарыстыі, актыўнасць у парафіяльным жыцці і сведчанне веры. Некаторыя адказваюць больш шырока, адзначаючы, што крочаць разам з кожным членам грамадства, незалежна ад веры.

в) *Хто просіць нас быць «спадарожнікамі»?*

Значная частка апытаных адказала, што да супольнага падарожжа заклікае Езус Хрыстус, Дух Святы, Апосталы, Маці Божая, папа Францішак, біскупы, святары. Адначасова некаторыя выказалі крытычныя заўвагі адносна таго, што заклікі біскупаў, святароў, манаскіх асобаў часта не суправаджаюцца канкрэтнымі дзеяннямі, а вернікі не заўсёды ведаюць, які шлях выбраць, калі гэтых заклікаў ад духавенства няма. У адказах такога тыпу бачна гатоўнасць вернікаў сведчыць аб уласнай веры і прагненне дапамагчы іншым людзям сустрэцца з Хрыстом.

г) *Хто з'яўляецца нашымі спадарожнікамі па-за межамі касцёльнай рэчаіснасці?*

Найчасцей да гэтай катэгорыі залічваюць тых, хто не практыкуе альбо вызнае іншую веру сярод членаў уласнай сям'і, знаёмых і людзей, якіх сустракаюць у штодзённым жыцці. Некаторыя апытаныя лічаць сваімі спадарожнікамі людзей культуры, знаёмых з віртуальнай прасторы (сацыяльныя сеткі, клубы, камп'ютарныя гульні), а таксама ўсіх людзей добрай волі, якія не супраць Хрыста і адчуваюць маральную адказнасць у жыцці.

д) *Якіх людзей, альбо якія сацыяльныя групы мы маглі б запрасіць у сваё падарожжа як дыяцэзія?*

Часцей за ўсё адказы датычаць розных катэгорый веруючых, вызнаўцаў іншых канфесій і веравызнанняў, няверуючых, тых, хто цікавіцца верай, абьякавых, непрактыкуючых, сацыяльных дзеячаў, прадстаўнікоў улады, тых, хто страціў надзею, усіх людзей добрай волі, усіх жадаючых. Некаторыя рэспандэнты падкрэсліваюць, што нікога нельга прымушаць, удзел павінен быць дабравольным.

е) *Якіх людзей ці сацыяльныя групы мы як дыяцэзія пакідаем на абочыне нашага падарожжа, зварок ці выпадкова?*

Большасцю галасоў было адзначана, што Касцёл стараецца нікога не страціць па-за сваёй увагай. Часта пакінутасць можа быць вынікам недахопу ведаў, практыкі ці досведу Касцёла, недастатковай падрыхтоўкі духавенства. Сярод пакінутых на ўзбочыне былі вылучаны наступныя катэгорыі людзей: бедныя, бяздомныя, інваліды, сіроты, цяжарныя жанчыны, людзі сярэдняга ўзросту, несакрамэнтальныя сужэнствы, асобы ЛГБТ, алкаголікі і наркаманы, хворыя, няверуючыя, атэісты, агностыкі, абьякавыя да веры, некаторыя прафесійныя групы, прадстаўнікі субкультураў.

ж) *Наколькі добра мы ведаем нашу мясцовую рэчаіснасць (праца, забавы, спорт, культурныя прапановы, досвед супольнасці і г.д.)? Што адбываецца ў нашай мясцовасці і чым займаюцца і цікавяцца людзі?*

Адказы на гэтае пытанне вельмі розныя і супярэчлівыя. Некаторыя апытаныя падкрэсліваюць вялікую зацікаўленасць людзей спортам, культурай, актыўным правядзеннем часу. Іншыя пішуць пра абьякавасць грамадзянаў да супольных справаў, да культурных і спартыўных падзей. Яны лічаць, што большасць людзей дбае толькі пра фінансавае забеспячэнне сям'і, а нематэрыяльнымі каштоўнасцямі не цікавіцца.

У дадзеным кантэксце некаторыя ўдзельнікі анкеты падкрэслілі залежнасць многіх людзей ад гаджэтаў, інтэрнэту і прадуктаў масавай культуры, небяспеку глабалізацыі, упадак культурных каштоўнасцяў. Ёсць таксама асобныя крытычныя выказванні адносна адарванасці Касцёла ад рэчаіснасці і праблемаў штодзённага жыцця вернікаў.

з) *Наколькі вы ўдзельнічаеце ў грамадскіх і рэлігійных ініцыятывах?*

Большасць удзельнікаў анкеты адзначыла, што актыўна і плённа ўдзельнічае ў рэлігійных акцыях. Некаторыя прызнаюць, што іх удзел па розных прычынах недастатковы, і адзначаюць, што хацелі б гэта выправіць. У грамадскіх акцыях вернікі калі і прымаюць удзел, то робяць гэта з абавязку, пры гэтым акцыя не павінна супярэчыць хрысціянскім маральным каштоўнасцям.

2. СЛУХАЦЬ – Слуханне – гэта першы крок, але ён патрабуе адкрытага розуму і сэрца, без прадузятасцяў.

а) *Наколькі ў нашай дыяцэзіі прыслухоўваюцца да голасу свецкіх асобаў, асабліва да маладых людзей, жанчын, меншасцяў, да асобаў, выключаных з грамадскага жыцця?*

Меркаванні ўдзельнікаў анкеты па гэтым пытанні вельмі розныя. Некаторыя лічаць, што Касцёл заўсёды прыслухоўваецца да голасу пералічаных асобаў, бярэ пад увагу іх прапановы, выходзіць на сустрэч іх чаканням і пажаданням.

Іншыя сцвярджаюць, што Касцёл вельмі аўтарытарны і не лічыцца ні з кім, нават з духавенствам, не гаворачы пра іншых асобаў, навязвае вернікам тое, што падабаецца іерархіі, ігнаруе галасы крытыкі і пратэсту. Адначасова адзначаецца, што самі вернікі не заўсёды працягваюць актыўнасць, часам не хочуць ці не ўмеюць звяртацца да Касцёла.

б) *Як мы ў нашай дыяцэзіі ставімся да місіі манаскіх асобаў? Ці ўсведамляем іх уклад у дзейнасць Касцёла ў нашай дыяцэзіі?*

Стаўленне да манаскіх асобаў у нашай дыяцэзіі вельмі добрае – людзі ўдзячныя ім за сведчанне і працу, асабліва за актыўнае служэнне ў парафіяльным душпастырстве. Вернікі ўсведамляюць вялікі ўнёсак манахаў у місію лакальнага Касцёла, хоць і заўважаецца недахоп інфармацыі пра місію і дзейнасць саміх манаскіх ордэнаў і пэўная «абьякавасць» з боку святароў і біскупаў, якія ў манаскіх асобах часам бачаць хутчэй канкурэнтаў, чым супрацоўнікаў у пашырэнні Богага Валадарства.

в) *Як мы прыслухоўваемся да сацыяльнага і культурнага кантэксту, у якім жывем?*

Большасць апытаных сцвярджаюць, што яны ўважліва і крытычна прыслухоўваюцца да сацыяльнага і культурнага кантэксту грамадства і станюцца ацэньваюць пазіцыю і дзейнасць Касцёла ў грамадстве, аднак некаторыя заўважаюць, з аднаго боку, пэўную адарванасць Касцёла ад жыцця людзей, а з другога – пэўную боязь займацца сацыяльнымі і грамадска-палітычнымі пытаннямі.

г) *Што трэба зрабіць/змяніць для належнай фармацыі нашых супольнасцяў (парафіяльнай, а таксама тых, якія існуюць унутры парафіі)? Ці належным чынам мы прыслухоўваемся да Слова Богага і слова чалавека?*

Большасць адказаў у дадзеным кантэксце скіравана на фармацыю, а менавіта на яе паляпшэнне і на больш якасную падрыхтоўку святароў, манаскіх асобаў і свецкіх вернікаў. Многія лічаць карысным больш шырока і адважна дапускаць свецкіх у справы кіравання

парафіяй, вучыць іх адказнасці за некаторыя душпастырскія ініцыятывы, актываваць кампетэнцыі і правы касцёльных радаў і камітэтаў, выхоўваць іх да працы ў камандным духу і супольнай адказнасці, каб такім чынам прыйсці да пераасэнсавання сённяшняй мадэлі функцыянавання парафіі.

3. УЗЯЦЬ СЛОВА – Кожнаму прапануецца выказацца важна і шчыра, сабраўшы ў адно цэлае свабоду, праўду і міласэрнасць.

а) Як спрыяць свабоднаму і сапраўднаму стылю адносін унутры нашай дыяцэзіяльнай касцёльнай супольнасці і яе структурах, каб камунікацыя адбывалася без крывадушнасці і прыстасавальніцтва?

Большасць удзельнікаў анкетавання выказваецца пра неабходнасць развіваць шчыры і адкрыты дыялог у Касцёле на ўсіх узроўнях, бо заўважаецца адсутнасць такога роду пляцовак для вырашэння складаных сітуацый і дзялення вопытам. Выразна адчуваецца адсутнасць усведамлення таго, што ўсе разам – святары, кансэкраваныя асобы і свецкія вернікі – утвараюць супольнасць аднаго Касцёла.

б) Як спрыяць свабоднаму і сапраўднаму стылю адносін у грамадстве, да якога мы належым?

Адказы большасці апытаных сведчаць, што ў грамадстве не хапае свабоднага і праўдзівага стылю ўзаемаадносін паміж людзьмі. На думку многіх, палітычная сітуацыя ў краіне не спрыяе шчырасці і адкрытасці ў грамадстве. Аднак заўважаецца неабходнасць будаваць у такім стылі адносіны ў меншых супольнасцях: у сям'і, паміж знаёмымі і сябрамі, у парафіі ці малітоўнай супольнасці і г.д., каб праз дзеянне такіх малых групаў спрыяць зменам у ментальнасці.

в) Калі і як нам удаецца сказаць супольнасці дыяцэзіі тое, што важна для нас, што знаходзіцца ў нашым сэрцы?

Свецкія вернікі, паводле часткі адказаў, не маюць магчымасці выказацца ў дыяцэзіі, больш за гэта, іх голасу ніхто не слухае, а патрэбы ігнаруюцца. Аднак большасць рэспандэнтаў лічыць, што магчымасць выказацца існуе дзякуючы сучасным СМІ, а таксама падчас шматлікіх сустрэчаў з біскупамі. Праблематычным бачыцца той факт, што самі вернікі не адчуваюць патрэбы ў выказванні — інакш сёння яны знайшлі б адпаведны спосаб быць выслуханымі.

г) Як мы карыстаемся дарам слова ў сродках камунікацыі (не толькі каталіцкіх), у прыватнасці, у Facebook, Instagram, Tik Tok і г.д.?

У адказах на гэтае пытанне падкрэсліваецца вялікае значэнне сучасных сродкаў камунікацыі для евангелізацыі, паглыблення рэлігійных ведаў, малітвы, будавання супольнасці, падтрымання сувязяў з братамі ў веры і г.д. Станоўча таксама ацэньваецца на сённяшні дзень прысутнасць Каталіцкага Касцёла ў масмедыя з адначасовым заклікам больш эфектыўна выкарыстоўваць магчымасці сучасных тэхналогій у евангелізацыі.

д) Якія адносіны склаліся ў дыяцэзіі з медыя (не толькі каталіцкімі)? Хто прадстаўляе ў іх каталіцкую супольнасць і як гэтыя людзі былі выбраныя?

Па прычыне актуальнай грамадска-палітычнай сітуацыі апытаныя сёння крытычна ацэньваюць адносіны Касцёла са свецкімі масмедыя, бо Касцёл і духоўная тэматыка ў іх амаль адсутнічаюць. Што датычыць касцёльных масмедыя, то яны ацэньваюцца станоўча, аднак павінны старацца яшчэ больш выкарыстоўваць патэнцыял сучасных тэхналогій у служэнні Касцёла, асаблівым чынам у будаванні дыялогу, і адлюстроўваць аб'ектыўна поўную карціну жыцця Касцёла, а не толькі пункт гледжання іерархіі і духавенства. Выклікам для каталіцкіх масмедыя сёння застаецца грунтоўная падрыхтоўка персанала.

4. ЦЭЛЕБРАВАЦЬ – «Крочыць разам» магчыма толькі ў тым выпадку, калі гэта грунтуецца на супольным слуханні Божага Слова, і на супольнай цэлебрацыі Эўхарыстыі.

а) Наколькі мы свядома і актыўна прымаем удзел у літургіі?

Амаль усе апытаныя сцвярджаюць, што свядома і актыўна прымаюць удзел у літургіі, цэняць яе для свайго духоўнага развіцця, імкнуцца яшчэ лепш разумець яе сімваліку, глыбей перажываць кожную святую Імшу, з яшчэ большай верай і любоўю прымаць святую Камунію.

Аднак у гэтым кантэксце крытычна апісваецца ўдзел часткі саміх жа вернікаў у літургіі як неадпаведны, пазбаўлены пашаны (з-за недахопу ведаў), а таксама павярхоўная і нядбалая цэлебрацыя святой Імшы і іншых абрадаў самімі святарамі.

б) Як насамрэч малітва і літургія натхняюць і кіруюць нашымі «супольнымі крокамі»? Як яны ўплываюць на нашы самыя важныя рашэнні?

Усе апытаныя падкрэсліваюць вялікае значэнне літургіі і малітвы ў іх духоўным жыцці. Для многіх гэта сустрэча з Богам, магчымасць адкрыць перад Ім сэрца, знайсці выхад з цяжкіх сітуацый, прыняць добрыя рашэнні, стаць лепшымі, навярнуцца, лепш разумець Божае слова, адкрыцца на бліжняга і на супольнасць.

в) Як мы спрыяем прыгажосці літургічных цэлебрацый? Як спрыяем актыўнаму ўдзелу вернікаў у літургіі і ў ажыццяўленні асвячальнага служэння Касцёла?

У дадзеным кантэксце большасць апытаных звяртае ўвагу на вялікае значэнне спеву, музыкі, прыгожай дэкламацыі Божага слова, на прысутнасць і практычную падрыхтоўку міністрантаў, стараннасць у ажыццяўленні абрадаў, на паставу і жэсты святара пры цэлебрацыі літургіі. Адначасова гучыць заклік яшчэ больш актыўна далучаць вернікаў да падрыхтоўкі літургіі, давяраючы ім разнастайныя функцыі, а таксама клапаціцца пра літургічную фармацыю свецкіх.

г) Якое месца адводзіцца служэнню лектараў і акалітаў?

Адказы на гэтае пытанне дыяметральна розныя: ад станоўчай ацэнкі ўдзелу ў літургіі лектараў і акалітаў, з умовай адпаведнай грунтоўнай падрыхтоўкі (як духоўнай, так і тэхнічнай), да негатыўнай ацэнкі іх служэння як фармальнага – па прычыне слабога развіцця душпастырства лектараў і акалітаў, а таксама нежадання святароў перадаваць свецкім розныя функцыі падчас літургіі.

5. АГУЛЬНАЯ АДКАЗНАСЦЬ ЗА МІСІЮ – Сінадальнасць знаходзіцца на службе збаўчай місіі Касцёла, у якой закліканы прыняць удзел усе яе члены.

а) Якім чынам усе ахрышчаныя запрашаюцца быць актыўнымі ўдзельнікамі місіі Касцёла ў дыяцэзіі?

Усведамленне таго, што ўсе члены Касцёла закліканыя ўдзельнічаць у яго місіі, якая вынікае з сакрамэнту хросту, выказала большая колькасць апытаных. Аб гэтым вернікам нагадваюць заклікі Папы Рымскага, біскупаў, святароў, пастырскія лісты, праграмы ў каталіцкіх масмедыя і г.д.

Місія, якую кожны католік павінен рэалізаваць, – гэта перш за ўсё асабістае сведчанне веры, выхаванне ў веры дзяцей і моладзі, адкрытасць на няверуючых і тых, хто знаходзіцца ў пошуках праўды, штодзённае жыццё паводле хрысціянскіх каштоўнасцяў, сакрамэнтальнае жыццё, добрыя ўчынкі.

б) Як супольнасць вернікаў падтрымлівае сваіх членаў, якія займаюцца служэннем у грамадстве (маюць сацыяльныя і палітычныя абавязкі, праводзяць навуковыя даследаванні і выкладаюць, садзейнічаюць сацыяльнай справядлівасці, абараняюць правы чалавека, клапацяцца пра агульны дом, задзейнічаны ў экалагічных ініцыятывах і г.д.)?

Меркаванні апытаных у кантэксце дадзенага пытання падзяліліся: адны заўважаюць адпаведную падтрымку, у асноўным малітоўную і маральную, іншыя крытыкуюць

супольнасць вернікаў і сцвярджаюць, што такой падтрымкі альбо ўвогуле няма, альбо яна слабая і недастатковая; аднак у фармуляванні выкліку для Касцёла ў дадзеным кантэксце апытання выказалі адзінства і заклікалі яшчэ больш эфектыўна выкарыстоўваць для гэтага інтэрнэт і сацыяльныя сеткі, а таксама разнастайныя супольнасці і рухі, якія ўжо ёсць у Касцёле.

6. ВЕСЦІ ДЫЯЛОГ У КАСЦЁЛЕ І У ГРАМАДСТВЕ – Дыялог – гэта шлях сталасці і пастаянства, які ўключае ў сябе маўчанне і цяргненне, але здольны сабраць вопыт паасобных людзей і народаў.

а) Як і дзе мы праводзім дыялог у нашай дыяцэзіі?

На падставе большасці адказаў можна сцвердзіць, што мы, як гэта характэрна для беларускага грамадства, у Касцёле таксама непадрыхтаваныя да дыялогу. На жаль, гэта датычыць і духоўных, і свецкіх асобаў, аднак калі такая магчымасць узнікае, то гэта вельмі добра ўспрымаецца і служыць таму, каб мы вучыліся выказвацца і слухаць.

б) Як мы ўспрымаем адрозненне ў меркаваннях, як вырашаем канфліктныя сітуацыі і непаразуменні, якія ўзнікаюць у нашых супольнасцях?

Вырашэнне канфліктных сітуацый і прыняцце меркавання іншага чалавека з'яўляецца вельмі складанай справай у супольнасцях. Часта вернікі з-за павагі да святара не могуць яму супярэчыць нават тады, калі ён, верагодна, памыляецца. Каб вучыцца прымаць меркаванне іншага, неабходна весці працу над сабой.

в) Як мы спрыяем супрацоўніцтву з прадстаўнікамі манаскіх супольнасцяў, якія існуюць на тэрыторыі нашай дыяцэзіі, супрацоўніцтву паміж імі, а таксама іх супрацоўніцтву са свецкімі рухамі і асацыяцыямі?

Свецкія вернікі, прадстаўнікі рухаў і асацыяцый спрыяюць дзейнасці манаскіх супольнасцяў у межах сваёй парафіі. Існуюць наладжаныя кантакты і аказваецца дапамога манаскім супольнасцям, аднак заўважаюцца таксама пэўныя праблемы з боку манаскіх супольнасцяў і іх настаяцеляў (настаяцельніцаў), якія не цікавяцца развіццём асацыяцый і не зацікаўленыя ў іх місіі і служэнні Касцёлу.

г) Ці ёсць у нас вопыт дыялогу і сумеснага дабрачыннага (альбо іншага) служэння з вызнаўцамі іншых рэлігій і з няверуючымі?

Супрацоўніцтва ў сферы дабрачыннасці сумесна з няверуючымі або вызнаўцамі іншых рэлігій амаль не існуе. Пэўныя праявы супрацоўніцтва з іншымі хрысціянскімі веравызнаннямі заўважаюцца, але яны не маюць пастаяннага характару і надалей застаюцца выклікам для Касцёла.

д) Як наша дыяцэзія вядзе дыялог з рознымі грамадскімі інстытутамі і чаму можа навучыцца ў іх у сферы палітыкі, эканомікі, культуры, стварэння грамадзянскай супольнасці, у сферы клопату пра бедных?

Многія выказванні апытаных вельмі крытычныя і абумоўлены грамадска-палітычным крызісам у краіне: пэўны дыялог існуе, але для яго характэрны стыхійны характар і адсутнасць зразумелай стратэгіі. Касцёл у існуючай сітуацыі больш за ўсё скіроўвае сваю дзейнасць на захаванне таго, што было дасягнута, выкарыстоўваючы магчымасць супрацоўніцтва ў сваіх рамках.

7. АДНОСІНЫ З ІНШЫМІ ХРЫСЦІЯНСКІМІ КАНФЕСІЯМІ – Дыялог паміж хрысціянамі розных канфесій, аб'яднаных адным Хростам, займае асаблівае месца на сінадальным шляху.

а) Якія адносіны існуюць у нас з братамі і сёстрамі іншых хрысціянскіх канфесій?

У цэлым адносіны паміж вернікамі Каталіцкага Касцёла і вернікамі Праваслаўнай Царквы характарызуюцца як добразычлівыя і цяргпымыя. У гэтых узаемаадносінах ёсць дзве

адметнасці: па-першае, католікі ў дадзеным выпадку заўсёды першымі праяўляюць ініцыятыву, а па-другое, сярод вернікаў гэтыя адносіны грунтоўца на ўзаемапавазе і пашане, а сярод духавенства, асабліва праваслаўнага, заўважаецца свядомая незацікаўленасць, пераважна цяпер, у час грамадска-палітычнага крызісу, і ўзаемаадносіны зводзяцца да ўдзелу ў Тыдні малітваў аб адзінстве хрысціянаў.

б) Якіх сфер яны датычаць?

Кантакты паміж католікамі і праваслаўнымі датычацца ў першую чаргу сферы сямейнага жыцця, асабліва змешаных сем'яў. Існуе супрацоўніцтва ў грамадскім і працоўным жыцці, у сферах адукацыі і выхавання, у сферы сумеснай абароны зачатага жыцця і дабрачыннасці.

в) Які плён прынесла гэтае «ісці разам»?

Гістарычны факт суіснавання на беларускай зямлі розных хрысціянскіх канфесій дае сёння ўнікальную магчымасць вучыцца ўзаемапавазе і талерантнасці, ветліваму стаўленню адзін да аднаго, а таксама ўзаемнаму ўзбагачэнню, фармуючы падчас розных грамадскіх выпрабаванняў свядомасць адзінства хрысціянскай веры і супольных каштоўнасцяў.

г) Якія існуюць складанасці?

Розныя цяжкасці паміж хрысціянскімі канфесіямі абумоўлены ў першую чаргу ўзаемнай замкнутасцю і бояззю. Малітва аб еднасці хрысціянаў як момант духоўнага адзінства паміж канфесіямі носіць фармальны характар і не мае пацвярджэння ў жыцці духоўных асобаў. Больш за гэта, заўважаецца негатыўнае стаўленне з боку праваслаўных вернікаў і духавенства да католікаў.

Прыкладам дыялогу і гатоўнасці весці дыялог з кожнай канфесіяй дае папа Францішак. Аднак яго прыклад, на жаль, не пераймаецца каталіцкім духавенствам або пераймаецца вельмі насцярожана.

8. АЎТАРЫТЭТ І ЎДЗЕЛ – Сінадальны касцёл – гэта Касцёл, у якім кожны мае права быць паўнаважным членам і браць на сябе адпаведную свайму стану адказнасць.

а) Як ажыццяўляецца ўлада ў нашым дыяцэзіяльным Касцёле?

Усе апытаныя згодныя з тым, што ўлада ў дыяцэзіяльным Касцёле ажыццяўляецца біскупам, які вырашае самыя галоўныя пытанні і нясе поўную адказнасць. Пробашчы адказваюць за духоўнае жыццё ў парафіяльных супольнасцях. Удзел свецкіх радаў у кіраванні парафіямі вельмі нязначны і ўвогуле непрыкметны. Удзельнікі анкеты выказалі пажаданне, каб біскуп быў у першую чаргу пастырам, а не чыноўнікам, абцяжараным адміністрацыйнымі справамі, і каб вернікі мелі да яго свабодны доступ.

б) Якім чынам адбываецца распазнаванне мэтаў, якіх трэба дасягнуць, шляху, якім трэба ісці, і крокаў, якія для гэтага неабходна зрабіць?

У працэсе планавання і распазнавання мэтаў, на думку вернікаў, удзельнічаюць толькі біскупы і іх найбліжэйшыя супрацоўнікі, а таксама ў нейкай ступені кожны з іх асобна. Існуе патрэба стварыць адмысловыя сустрэчы на парафіяльным і дыяцэзіяльным узроўнях, падчас якіх свецкім будзе дадзена магчымасць не толькі пазнаёміцца з канкрэтнымі планами, але праз дыялог актыўна ўдзельнічаць у планаванні, пошуку мэтаў і спосабаў іх дасягнення.

в) Як удзельнічаюць святарская рада і дыяцэзіяльная душпастырская рада ў служэнні нашай дыяцэзіі?

Мэта, спосаб функцыянавання і дзейнасць святарскай і душпастырскай радаў не вельмі вядомыя ўдзельнікам анкеты, што стварае цяжкасці ў адказе на гэтае пытанне. Аднак удзельнікі лічаць, што гэтыя рады вырашаюць і прымаюць нейкія важныя рашэнні ў жыцці дыяцэзіі.

г) У чым выяўляецца практыка супольнай працы і сумеснай адказнасці ў нашай дыяцэзіі?

Супольная праца і адказнасць за справы Касцёла больш за ўсё праяўляецца ў наступных сектарах жыцця Касцёла: матэрыяльная падтрымка праз збор ахвяраванняў, удзел у разнастайных мерапрыемствах, утрыманне парафіяльных святыняў і клопат пра іх, падрыхтоўка парафіяльных святаў. Нягледзячы на актыўнае супрацоўніцтва ў вышэйзгаданых сектарах, здаецца, што святары не да канца адважныя і адкрытыя, каб дазволіць свецкім вернікам супрацоўнічаць з імі.

д) Як спрыяе ўдзел свецкіх у душпастырскіх радах палепшэнню жыцця дыяцэзіі?

Большасць рэспандэнтаў не ведае пра дзейнасць душпастырскіх радаў. У цэлым апытаныя лічаць, што такая дзейнасць будзе спрыяць лепшаму размеркаванню абавязкаў, дазволіць вернікам праяўляць большую адказнасць за справы Касцёла. На прыкладзе асобных парафій і супольнасцяў бачна ажыўленне, калі такія рады збіраюцца і робяць нешта разам. Таксама ёсць прапановы, каб кіраўнічую функцыю ў радзе заўсёды выконваў святар.

9. РАСПАЗНАВАННЕ І ВЫРАШЭННЕ – Сінадальнасць прадугледжвае, што рашэнні прымаюцца шляхам распазнавання, які вынікае з агульнай паслухмянасці Духу Святому.

а) Якія працэдуры і метады мы выкарыстоўваем у працэсе сумеснага распазнавання і прыняцця рашэнняў?

Кардынальна важным заданнем на шляху сінадальнасці з'яўляецца здольнасць і ўменне слухаць і прыслухоўвацца адзін да аднаго. У працэсе выпрацоўкі супольнага шляху патэбны інтэнсіўны дыялог і супрацоўніцтва з Духам Святым.

б) Як мы спрыяем удзелу ў прыняцці рашэнняў у іерархічна структураваных супольнасцях?

Удзел вернікаў у іерархічным кіраванні праяўляецца выключна ў малітоўнай (духоўнай) рэчаіснасці – духоўнай падтрымцы тых, хто прымае рашэнні. Гэта не заўсёды спрыяе актыўнасці і адказнасці вернікаў за Касцёл. Добрымі інструментамі супольнага кіравання і ўдзелу вернікаў у прыняцці рашэнняў і кіраванні дыяцэзіяльным Касцёлам пры іншай арганізацыі могуць паслужыць дыяцэзіяльныя сіноды як вынік сумеснай працы духавенства і вернікаў дыяцэзіі.

в) Як можна палепшыць працэс распазнавання і прыняцця рашэння ў дыяцэзіі?

Удзельнікі анкеты выказалі мноства прапановаў для аптымізацыі працэсу прыняцця рашэнняў: актывізацыя ўжо існуючых, але, на жаль, толькі намінальных структураў Касцёла (напрыклад, парафіяльных, дыяцэзіяльных радаў і інш.), наладжванне пры дапамозе сучасных сродкаў масавай інфармацыі пастаяннай зваротнай сувязі паміж біскупам і вернікамі, частае правядзенне разнастайнага анкетавання вернікаў з мэтай шырокага абмеркавання важных рашэнняў на ўзроўні парафій, затым – на ўзроўні дэканатаў і ўсёй дыяцэзіі.

10. БУДАВАННЕ СІНАДАЛЬНАСЦІ – Духоўнасць «супольнага падарожжа» заклікана стаць выхаваўчым прынцыпам для фарміравання асобы чалавека і хрысціяніна, сем'яў і супольнасцяў.

а) Як навучыць людзей, у прыватнасці тых, хто займае адказную ролю ў хрысціянскай супольнасці, быць больш здольнымі «ісці разам», слухаць адзін аднаго і весці дыялог?

Людзі, якім даручана кіраванне, на думку ўдзельнікаў анкетавання, у першую чаргу павінны ахвотна дазволіць іншым кроць разам. Умовамі для гэтага з'яўляюцца адкрытасць на дзеянне Духа Святога і пастаянная індывідуальная фармацыя. Вернікі павінны адважна выказваць свае меркаванні і не баяцца, што іх за гэта асудзяць. Вельмі патрэбнымі былі б трэнінгі па камунікацыі, а таксама сустрэчы для лідараў, каб людзі маглі развівацца і дзяліцца вопытам паміж сабой.

б) Які працэс выхавання, адукацыі і фармацыі мы прапануем для распазнання і ажыццяўлення паўнамоцтваў у нашых супольнасцях?

На думку рэспандэнтаў, для таго, каб адбываўся вышэйзгаданы працэс, патрэбна грунтоўная фармацыя і спецыяльная лідарская падрыхтоўка ў аспекце хрысціянскага служэння. Для гэтага неабходна падрыхтоўка адпаведных кадраў, якія будуць добра разумець, як лепш адказваць на выклікі супольнасці. Трэба ствараць больш хрысціянскіх суполак і праз іх дзейнасць фармаваць будучых лідараў – людзей, якія будуць несці адказнасць за іншых.

в) Якія інструменты дапамагаюць нам распазнаць дынаміку сучаснай культуры і яе ўплыў на наш стыль жыцця ў супольнасці – у Касцёле?

Касцёл існуе і дзейнічае ў канкрэтнай культурнай прасторы і закліканы праз *бачанне* і *аналіз* распазнаваць перамены, якія ў ёй адбываюцца, і заўсёды «шырока адкрытымі вачыма» глядзець на хрысціянскае выхаванне дзяцей і моладзі. Неабходна вучыцца весці дыялог з прадстаўнікамі культуры і грамадства, застаючыся вернымі сваёй ідэнтычнасці і хрысціянскім каштоўнасцям, менавіта дзеля іх пашырэння і папулярызацыі ў грамадстве.

Сёння вельмі неабходны ўдзел Касцёла і людзей Касцёла ў сродках сучаснай масавай інфармацыі, асабліва ў інтэрнэт-прасторы, а праз гэта – і ўплыў на іх. Выклікам для Касцёла надалей застаецца неабходнасць праяўляць большую актыўнасць і ўмець весці дыялог з рознымі катэгорыямі людзей, выходзячы ім насустрэч, каб такім чынам пазітыўна ўплываць на сучасную культуру.

11. ІНШАЕ – У супольным падарожжы кожны праз натхненне Святога Духа мае магчымасць выказаць свае заўвагі, меркаванні, а таксама і пажаданні.

Прапановы і пажаданні датычацца канкрэтных справаў Касцёла (літургія, катэхізацыя, душпастырства сем'яў, праца з парафіяльнымі групамі) і яго здольнасці адкрывацца на патрэбы вернікаў і сучаснага грамадства. Адкрытым пытаннем застаецца больш шырокае выкарыстанне ў літургіі і набажэнствах беларускай мовы, каб людзі лепш разумелі Божае слова, а не імкнуліся толькі «захаваць традыцыю».

Святарам і парафіям трэба разгортваць большую евангелізацыйную дзейнасць у інтэрнэце і сацыяльных сетках.

Гэтая сінадальная кансультацыя не павінна стаць першай і апошняй з'явай у гісторыі Касцёла ў Беларусі, бо існуе вялікая патрэба працягваць дыялог паміж духавенствам і вернікамі. Неабходна, каб свецкія вернікі і святары імкнуліся да стварэння сапраўдных парафіяльных супольнасцяў. Усім зацікаўленым бакам неабходна мець больш адвагі ў дыялогу, у сумесным планаванні і, нарэшце, ва ўзаемнай адказнасці ў служэнні Касцёлу ў Беларусі.

Заклучэнне

Падводзячы вынікі дзяцэзіяльнага этапу Сіноду Біскупаў у Каталіцкім Касцёле ў Беларусі, у першую чаргу хочам адзначыць каштоўнасць атрыманага матэрыялу для нас, пастыраў. Гэта дало магчымасць пачуць голас больш актыўных вернікаў, зразумець іх клопаты, чаканні, узяць пад увагу іх прапановы і канструктыўную крытыку, што дапаможа яшчэ больш эфектыўна развіваць душпастырства ў дзяцэзіях.

Сінадальныя кансультацыі дазваляюць зрабіць наступныя канкрэтныя высновы:

- свецкім асобам неабыхавы лёс Касцёла і яго будучыня, яны павінны прымаць больш актыўны ўдзел у жыцці Касцёла і вырашэнні яго праблем;
- рэформа і ўдасканаленне дзейнасці Касцёла залежыць не ад колькасці выдадзеных дакументаў, але ад людзей і іх духоўнай фармацыі;
- у місійнай дзейнасці Касцёла і яго адкрытасці да людзей часам перашкаджае бюракратыя;
- у людзей існуе вялікая патрэба ў сведчаннях веры і жаданне, каб каштоўнасць Евангелля была больш бачнай, а цэнтрам жыцця Касцёла былі Эўхарыстыя і Божае слова;
- цэлебрацыя літургіі – вяршыні касцёльнай дзейнасці, патрабуе лепшай падрыхтоўкі і ўдасканалення;
- святары павінны больш грунтоўна рыхтавацца да гамілій, а катехеты – да лекцый па рэлігіі;
- патрэбны катэхетычныя матэрыялы, якія адпавядаюць патрабаванням часу;
- існуе вялікая неабходнасць заснавання парафіяльных Бібліяных колаў і Школаў новай евангелізацыі;
- адносіны паміж святарамі і свецкімі павінны быць больш братэрскімі. Яны павінны больш актыўна супрацоўнічаць на карысць Касцёла. Святар павінен быць пастырам, а не валадаром;
- духоўныя асобы павінны імкнуцца весці стыль жыцця ў адпаведнасці з тымі евангельскімі прынцыпамі, якія яны прапаведуюць;
- неабходна больш актыўна выкарыстоўваць каталіцкія і свецкія медыя для евангелізацыі;
- жыццё патрабуе стварэння супольнасцяў каталіцкіх настаўнікаў, урачоў, псіхалагаў і г.д. з мэтай іх прафесійнай паслугі людзям;
- Касцёл павінен бараніць праўду і выказвацца па актуальных пытаннях, зыходзячы з сацыяльнага вучэння.

Спадзяёмся, што ўдзел Каталіцкага Касцёла ў Беларусі ў сінадальным працэсе Паўсюднага Касцёла будзе сапраўды карысным, бо дазволіць аб'ектыўна паказаць рэчаіснасць жыцця і дзейнасці Касцёла ў Беларусі, – а гэтая рэчаіснасць не заўсёды супадае з вялікімі выклікамі, перад якімі стаіць Паўсюдны Касцёл.

Ад усяго сэрца дзякуем Святому Айцу, папу Францішку, за адвагу склікаць чарговы Сінод Біскупаў на тэму сінадальнасці, за яго вялікае жаданне слухаць голас усіх членаў Хрыстовага Касцёла і распазнаваць, у якім кірунку трэба супольна крочыць.

Канферэнцыя Каталіцкіх Біскупаў у Беларусі дзякуе ўсім тым, хто шчыра адгукнуўся на заклік прыняць удзел у дзяцэзіяльным этапе Сіноду Біскупаў і прысвяціў свой час, каб праз малітву, асабістыя разважанні, а пасля – праз адказы на прапанаваныя пытанні падзяліцца сваім бачаннем рэчаіснасці Касцёла ў Беларусі з мэтай яго далейшага эфектыўнага і паспяховага развіцця.

Словы падзякі скіроўваем сакратарыяту Сіноду Біскупаў у асобе Яго Эмінэнцыі кардынала Марыё Грэка за нястомнае суправаджэнне сінадальнага працэсу на дзяццэзіяльным этапе.

Няхай Дух Святы кіруе і надалей нашым Касцёлам дзеля сумеснай сінадальнай адказнасці за ўсіх яго членаў пад кіраўніцтвам адзінага Валадара – Езуса Хрыста.

Каталіцкія Біскупы Беларусі